

OFFENTLIG VIDEREGÅENDE YRKESUTDANNING I KRISTIANSUND GJENNOM 150 ÅR

En oversikt ved konservator Odd W. Williamsen

- *Kommunens ansvar til 1964, deretter Fylkets*
- *Mange av tilbudene er først opprettet av private interesser*
- *Det har vært utstrakt samarbeid om skolelokaler i byen*
- *Det handler om anvendt matematikk!*

Den studieforberevende allmenutdanninga kom på plass før yrkesutdanninga, i Kristiansund som andre steder. D.M. Mühlenphorts testamente finansierte i 1795 fylkets første borgerskole i Kristiansund. Den ble permanent kommunal i 1836. Her var Ole A. Barman lærer 1855-61. Fra 1864 var navnet Kristiansunds Lærde- og Realskole, fra 1870 KOHAS – Kristiansunds Offentlig Høgre Almennskole. Klippfiskeksportør N H Knudtzon III arbeidet i 1890 for å få etablert en statlig Fiskerihøgskole i byen, men mislykkes.

I 1839/40 kom en privat allmenfaglig "søndagsskole for håndverkerlærlinger" i gang. Den fikk plass på Kirkelandets allmueskole, og foregikk på søndagskveldene kl. 17-19. Her fikk man lære allmenfag og bokføring. Denne ble i 1861 videreført som Tegneskolen, i regi av Kristiansund Håndverkerforening. Fra 1866 var navnet Kristiansunds Offentlige Tegneskole, siden kommunen betalte halvparten. Dette var både en teoretisk og teknisk utvidelse av fagkretsen, og teknisk tegning og matematikk var de sentrale fag. Drivkraften var lærer Ole Barman. Han hadde 70 elever mandag, onsdag og fredag kl. 19-21 fra oktober til mars måned. De brukte først samme klasserom som Sjømannsskolen, i Astrups gård i Vågen. Fra 1885 til 1890 fikk de to rom i den nye Engggaten skole, og 1891-1907 i Bernstorffskolen, dit også Sjømannsskolen kom etter. 1907-9 var Tegneskolen i første etasje i Christiegården (Håndverkeren) i Vågen. Grunnkurset var i geometri og konturtegning, påbyggingen i konstruksjonstegning, tilpasset den enkelte elevs yrkesvalg.

Håndens og Åndens gjerninger

I 1873 (muligens med en forløper i 1855) opprettet Håndverkerforeningen en "Håndgjerningsskole for gutter" med to klasser på Kirkelandet, en på Nordlandet og en på Innlandet. 221 elever fikk undervisning tre timer daglig i seks måneders kurs. Parallellen for jenter var starten på en husmorskole: en "håndgjerningsskole for piker", der de fikk lære å karde, spinne, strikke og sy. Kursene startet i 1855 og var gratis. En ny giv kom i 1873.

Teknisk Aftenskole

Den Tekniske Aftenskole ble opprettet av Håndverkerforeningen i 1887/88 med seks måneders kurs. Elevene måtte være fylt 12 år og de talte ved starten 286. Seinere svingte elevtallet mellom 22 og 80. Fra 1908 ble denne skolen slått sammen med Tegneskolen og fikk kommunal støtte. Det ble da åtte måneders skoleår fra september til april, fem kvelder i uka i tre-fire års forløp. Opptil 130 elever gikk der samtidig. Fra 1910/11 fikk skolen nye lokaler i fjerde etasje i den nye Kommunebygningen på Torget. Sjømannsskolen og Teknisk aftenskole delte igjen rommene. 1919-40 og 1946-56 hadde

man seks rom på Allanengen skole. Gymnasets fysikklærere underviste sjømenn og teknikere i fysikk på sin egen skole på kveldstid 1910-56.

Handel og kontor

Etter andre verdenskrig, fra 1946, organiserte Håndverkerforeningen kurs i kalkulasjon som ble videreført i Økonomisk gymnas fra 1959. Bakkens Språkskole og etterfølgeren Bjarne Laders handelsskole tok mye av markedet, og Handel og Kontor som linje på St. Hanshaugen videregående skole kom først i 1971. Den ble delt i Handel og Kontor i 1974, i 1980 kom treårig regnskapsutdanning.

Christianssunds Sjømandsskole

Byen har en av de eldste sjømannsskoler i landet. Det var først private forløpere i 1838, 1849 (Chr. Juul) og 1855/56 (Wille), men skolen ble offentlig og kommunal fra 1858, med ny plan laget av Ole A. Barman – han igjen! Straks etter flyttet han fra byen og studerte til prest. Skolen leide et rom i Astrups gate (Devoldholmen), der det var tegneskole om kvelden. Skolene flyttet som nevnt litt rundt i byen, og Sjømannsskolen har vært både i Christiegården og i Borgerskolen på Torget. Fagene var navigasjon, norsk, geografi, jus, valuta, mål, fraktregning, praktisk regning, kubikk- og kvadratregning. Fra 1892 også dampmaskin og sykepleie. Eget bygg fikk Sjømannsskolen først i 1964; den storslagne Navigasjonsskolen på St. Hanshaugen, tegnet av arkitekt Sverre Witzøe. Her innredet man landets mest moderne språk-lab. Navneskiftet til Kristiansund Navigasjonsskole kom i 1957, og fra 1984 hette den Kristiansund maritime og tekniske fagskole.

Husmorskolen - Fosna vgs

Forløperen fra 1855 er nevnt. Husmorskole var navnet fra 1919 til 1969, da det ble Fosna videregående. Det var kveldskurs i tillegg fra 1922, og skolen kom til St.Hanshaugen i egen brakke med 17 elever i 1947, i eget bygg – Yrkesskolen tegnet av Finn Eidvin - fra 1956. Det var først to ganger fem måneders kurs med 24 elevplasser. Skolen ble startet på loftet på Enggatens pikeskole (dagens Kongens plass). Etter at denne skolen brant i 1940, kom husmorskolen i gang igjen i 1946 med undervisning i husstell på Aldershjemmet og i håndarbeid på Allanengen skole. Husmorskolen ble drevet av kommunen.

Hjelpepleierutdanninga som fra 1973 foregikk på Fylkessjukehuset i Kristiansund, ble fra 1981 flytta til Fosna videregående. Fosna videregående fikk 1975 halvårig linje i tekstilforming, 1976 tegning, form og farge og i 1976 kokk, servitør og husstell.

Yrkesskolen – St. Hanshaugen vgs

En kommunal forskole med seksmåneders kurs for arbeidsledige ungdommer som ville bli snekkere og tømrere, mekanikere og motormenn, ble opprettet 1937.

Kristiansund Lærlingskole og Kristiansund Yrkesskole var navnene 1946-1977. Her ble det først tilbudt ettårig forskole for snekker, metallarbeid og motormekaniker og snart også en treårig lærlingskole. "Skolekomplekset på St. Hanshaugen" – også kalt Yrkesskolen – samlet fem skoler og nybygget var i 1956 på 3830 m². Her gikk lærlinger,

verkstedfag, maskinister, navigatører og husmoraspiranter side om side. Fra 1964 kom treårig kjole- og draktsøm og toårig motor/bilmekaniker. Fra 1965 toårig maskinaspirant, fra 1969 elektro, 1972 tømrer, 1976 sjåfør, 1978 serviceelektronikk, 1980 rørlegger, 1982 automatisering, 1983 offshore maskin. Fra 1977 var navnet St. Hanshaugen videregående skole.

”Jern og metall” var ei så populær linje på 1960-tallet at praktisk arbeid måtte foregå i flere bygninger samtidig. Maskinaspirantene som var i mindretall måtte avgi lokaler. Der var det nybygg med dreiebenker, sveiseverksted og moderne smie. Men gymnastikken foregikk oppe i rørkonstruksjonene mellom sveisebåsene, og her kunne det oppstå ulykker.

AMO-kurs og Ressurscenteret etablerte seg med tilbud til arbeidsledige og for salg av kurs til næringslivet. Det privatfinansierte Laboratoriebygget stod ferdig i 1986, og skulle bane vei for en olje-høgskole. Slik skulle det ikke gå. Kristiansund ble aldri universitetsby.

Averøy og Smøla

Averøy fikk filialklasser fra 1976, i husstell og maskin/mekanikk. 1980-2001 hadde Averøy vgs egen administrasjon og grunnkurs i fiskoppdrett. Smøla fikk filialklasse i husstell 1978, egen administrasjon i 1980 og tilbud i handel/kontor og maskin/mekanikk.

Kristiansund videregående skole

Alle skolene på St. Hanshaugen ble til slutt samlet under felles administrasjon i 1993. I 1998 fikk man viktig drahjelp med den private Braatthallen; kantine, bibliotek og gymsaler. Dette er fylkets største videregående skole og samtidig viderefører av noen av de eldste offentlige yrkesfagskolene: Håndarbeidsskolen fra 1855, Sjømannsskolen fra 1858/59, Tegneskolen fra 1866. Skolen kan feire 154, 150 og 143 års-jubileer for disse i 2009, men likevel er det 150-års-jubileet for Sjømannsskolen – en av de mest sentrale institusjoner i byens moderne historie - som er det mest spesielle for Kristiansund videregående skole. I 2009 er det 150 år siden Sjømannsskolen ble satt i drift.